



# Mads Brinkmann Pedersens translokationstale

**Taler**

Mads Brinkmann Pedersen  
Rektor ved Stuer  
Statsgymnasium

**Dato**

28. juni 2024

**Sted**

Struer Statsgymnasium

## Kære dimittender, kære forældre, kære familier og kære ansatte på Struer Statsgymnasium

Årets dimissionstale. En sammenkogt ret ved rektors hånd. Ingredienserne er en samlende idé eller tema, gode råd, tilbageblik på tiden på SSG og et kig ud på den verden der venter jer studenter på den anden side af sommeren, på den anden side af de røde mure. Krydret med lidt humor, viden og opbyggelig tale. Sådan er opskriften på dimissionstalegenren a la Brinkmann, udviklet gennem min tid på SSG, ikke i mit eget lønkammer, men formet af den grundtone, som høres i Struer Statsgymnasiums måde at lave skole på: seriøst fokus på kerneopgaven, men ikke alt for formelt og stramhalset.

Ved debuten som dimissionstaler for 9 år siden var jeg presset. Ansat i det tidlige forår oplevede jeg det som umanerligt vigtigt med en god start. Ingen sagde det højt, men det år var jeg den sidste, der var til eksamen for øjnene af ansatte, elever, forældre, den tidligere rektor, bestyrelsen og en flok pensionerede undervisere, der var draget til SSG for at se giraffen som censorer. Indtrykkene fra dimissionsdagen er få. Min hjerne havde rigeligt at gøre med at håndtere det indre kaos af følelser. Skulle jeg flygte? Eller ville jeg mon fryse til is midt i den sommerhede festsal? Med et fast greb i talerpult og ordene på papiret kom jeg igennem. I dag er jeg mere rolig. Det er ikke en overlevelseskamp, jeg bliver her, og jeg ser tydeligt alle de fine hvide huer med bånd i smukke farver her i salen. Roen er kommet med rutinen. Under arbejdet med talen mærker jeg stadig sommerfuglene, men i dag holder deres vilde vingeslag ambitionen om at gøre mit bedste intakt. Kun når bestyrelsesformandens navn uanmeldt toner frem på mobilens display, tænker jeg et splitsekund, at nu gik den ikke længere. Det er gået op for dem, at der må en ny kaptajn til. Jeg fryser, og siger hej Helle.

Kære studenter – I vil komme i situationer, hvor I bliver så usikre, at I overvejer at flygte, fordi kampen virker tabt på forhånd. Men stå fast, mind jer selv om de situationer på SSG, hvor I viste at I kunne – som elever og som mennesker. Så skal I nok også bestå virkelighedens prøver. Jeres flotte huer vidner om jeres faglige udvikling og menneskelige modning. Begge dele udgør vores eksistensberettigelse som ungdomsuddannelseshus, hvis mission det er at *I skal blive klogere på jer selv, på samfundet, på verdenen og på fremtiden*. I 2024-udgaven af dimissionstalen tillader jeg mig at bruge uforholdsvist mange af de 3136 ord på det at blive klogere på sig selv. Bær over med mig.

I slutningen af første halvleg af Danmarks puljekamp mod de sejrssikre englændere, udbrød Morten Bruun: ”*De løber alle rundt i deres egen lille verden*”. Referencen til strofen fra støttesangen til Afrika, skrevet af Nanna Lüders og fremført af et veritabelt dream team af danske kunstnere, er utvivlsom: En purung Thomas Helmig indleder med: *Alle går vi rundt i vores egen lille verden, drømmer om guld og grønne skole, og den store kærlighed*, inden blandt andre Søs Fenger, Lis Sørensen, Sanne Salomonsen, Peter A.G, og ikke at forglemme Michael Falch i en endnu ikke plovfuret udgave, tog over den julidag i 1985 i Gnags studie Genlyd i Viby.

”Vores egen lille verden” henviste til et hyggeligt rigt Danmark med en så stor mental og geografisk afstand til det nødlidende Afrika, at der måtte en ørehænger til for at få danskerne vækket. Støttesangen virkede og har indsamlet knap 3.mill til Dansk Røde Kors.

Morten Bruun beskrev med sit udbrud et engelsk landshold uden sammenhæng, hvor taktisk oplæg, spillernes interne relationer og holdets sammenhængskraft var væk. Kun gruset i maskineriet kunne ses.

I sin seneste bog ”*Oplevelsessamfundet*” beskriver Svend Brinkmann vores moderne samfund som *subjektivitetens samfund, hvor man henfører alt det vigtige i livet til det indre, til vores subjektive følelser og oplevelser*. Vi lever i subjektive bobler, for hvis vi er i verden i kraft af oplevelser, er det svært at mødes i en fælles virkelighed. Hvis jeg føler noget, er min følelse uantastelig, fordi det er min følelse. Hvis jeg oplever noget på en bestemt måde, kan ingen modsige det, for det er min oplevelse. Andre har så deres egne følelser og oplevelser, konkluderer Brinkmann. Brinkmann skelner mellem

oplevelsesabsolutisme og oplevelsesrelativisme: Det første dækker over, at en subjektiv oplevelse gøres absolut i den forstand, at den alene definerer virkeligheden. Oplevelsesrelativismen er det modsatte. Her kan man afvise en andens oplevelse ved at henvise til, at det så er din oplevelse, underforstået, at man selv har en anden. Virkeligheden som et fælles tredje opløses. Og det kan kun finde sted i oplevelsessamfundet, hvor vores tilgang til verden er gennem vores subjektive oplevelse af den. Problemet med oplevelsessamfundet er at vi kun kan føre en undersøgende samtale med andre, hvis vi er villige til at undersøge vores egen oplevelse. Var det rent faktisk det der skete eller er det blot min egen tolkning?

I 2020'erne taler vi som aldrig før om oplevelser og følelser i rummet mellem mennesker. Hver lørdag behandles dilemmaer i Sara og Monopolet, krænkelssager kan rydde mediefladerne, og ophidsede shitstorms skaber oprørte vande på de sociale medier. Vi har fået stort fokus på, hvordan vi omgås hinanden, taler til og om hinanden. Det er på den ene side rigtigt godt. For meget har været tabubelagt, fordi vi ikke har villet og kunnet tale om det. Nu har vi fået et sprog til at tale om det. Vi skal også turde være selvkritiske og undersøge vores spontane reaktioner. Vi kan ikke nøjes med at duellere på opfattelser.

Professor Lisa Feldman Barrett forsker ved Northeastern University i Boston i konstrueret emotionsteori. Teorien siger at vores hjerne skaber mening ud fra de signaler, som kommer fra sanserne og kroppen, ved at forene disse signaler med allerede lagret information – sprog, tidligere erfaringer og kultur. Og i denne integration eller konceptualisering opstår følelsen. Pointen er at vi er vores egne følelsers arkitekt. Nok knytter hjernen følelser til signaler af sig selv, men vi kan træne den. Har man for eksempel oplevet uro og stor nervøsitet ved at skulle til eksamen, kan man træne sin hjerne til ikke at forbinde signaler fra maven med fare, men at koble ens opstemthed med målrettethed. Og den træning har vi friheden til og derfor et ansvar for mener Lisa Feldman Barrett. Lykkes man med det, er belønningen at blive klogere på sig selv.

Min yousee-playliste er invaderet af en stribe fine numre af den danske musiker Pil. Ligesom Ida Laurberg, Tobias Rahim og Andreas Odbjerg tematiserer Pil sårbarhed eller skrøbelighed helt i samklang med 2020'ernes forståelse af det gode menneske som en, der tør vise sårbarhed og svaghed. Sangteksterne kan dyrke sårbarheden og skrøbeligheden så intenst og tungsindigt, at det næsten

bliver for meget, men der er også virkelig gode numre, fordi de indeholder et ekstra lag. I sangen Omvendt – duet med Pil og Andreas Odbjerg – handler det om den ven eller veninde, der med stor tiltrækningskraft suger al opmærksomhed til sig. Vedkommende bliver valgt først, går gennem livet med vind i håret og aldrig i regnvejr. Men nogle gange kunne jeg ønske mig sådan at det var omvendt” synger det lyriske jeg. Følelsen af jalousi står dog ikke alene, men suppleres med et selvkritisk blik – det ekstra lag: Jeg er ikke særlig stolt af at sige det. Det gør sangen endnu mere vedkommende, for nok kan vi jo alle nikke genkendende til følelsen af jalousi, men vi møder i sangen ikke et klynkende jeg, men et reflekteret jeg, der vedkender sig at være grebet af jalousi. Det er modent og menneskeligt. Så går signalet klart igennem til vores modtagefrekvens for medmenneskelighed og vækker vores sympati.

Mit favoritnummer med Pil er uden tvivl Andre venner. Situationen er den at det lyriske jeg sidder hjemme, mens den ven, som jeget hellere ville være sammen med, er ude med andre venner.

Du er den  
Jeg fortæller alt til ligeså let  
Men jeg holder mund  
Ellers vil du tro jeg er helt væk  
For når der er stille  
På de lange nætter du ikk vil dele  
Med mig  
Får jeg det hele  
Til at dreje sig om mig når det ik gør  
Jeg lægger to og to  
Sammen  
Du har andre venner end mig  
Hvem har du nu inde i varmen  
Nu hvor du ikke vil ha mig med  
Vi to ejer ikk hinanden  
Det ved jeg godt  
Tanker lever bedst om natten  
Nu hvor du ikk vil ha mig med

Det så dumt

Se mit teenagehjerte det lever  
Jeg får så ondt  
Af mig selv  
Men sir ingenting når jeg ser dig senere  
Og når der er stille  
På de lange nætter du ikk vil dele  
Med mig  
Får jeg det hele  
Til at dreje sig om mig når det ik gør  
Jeg lægger to og to sammen  
Du har andre venner end mig

Hvem har du nu inde i  
Varmen  
Nu hvor du ikke vil ha mig med  
Vi to ejer ikk hinanden  
Det ved jeg godt  
Tanker lever bedst om natten  
Nu hvor du ikk vil ha mig med

Og jeg hører hvad jeg vil  
Og jeg ser det jeg vil se  
I mit øje I mit øre  
Er det virkeligt  
Men det er ikk  
Virkelighed  
Jeg ved det godt  
Tanker lever bedst om natten  
Nu hvor du ikk vil ha mig med  
Jeg lægger to og to sammen  
Du har andre venner end mig

Savnet er så tungt og voldsomt, at jeget ikke kan sove, og nætterne bliver derfor lange. Selvmedlidenheden har godt fat, og jeget når til den konklusion, at vennen er sammen med andre som et fravalg af jeget og ikke alene af den grund, at vedkommende også har andre venner. I sine følelsers vold er det lyriske jeg urimeligt og besidderisk og vil ikke dele sin ven. Pil præsenterer os ikke kun for det det umodne teenagehjerte, men også for et selvkritisk modent blik. Jeget

taler ikke om sine følelser med vennen, for så vil vennen tænke at jeget er helt væk. Det selvkritiske blik ved godt, at de to venner ikke ejer hinanden, men er fanget i sin subjektive boble Og jeg hører, hvad jeg vil, og jeg ser det jeg vil se, men det er ikk virkelighed. Kilden til smerten er ikke et dårligt venskab, fordi man er valgt fra, men teenagerens trang til at have monopol på venskabet. Trods den selvindsigt er det alligevel så svært at holde tankerne stangen, når nätterne bliver lange. Det fine ved Andre venner er at Pil hverken negligerer sin følelse eller gør den absolut. Hun fremstiller den ærligt og med selvrefleksion, og på den vis formulerer sangen en ny indsigt om sig selv.

Kære studenter. Råd nr. 1: Vær først og fremmest gode kammerater for hinanden, også når det er svært. Hav modet til at lytte, når et andet menneske spørger nysgerrigt og kritisk til jeres oplevelse af virkeligheden. Hav også modet til at stille spørgsmål ved jeres egen tolkninger af verdenen. Der ligger muligheden for at blive klogere på verdenen og på sig selv.

SSG-verdenen med aktivitetsdag, studieture og københavnstur på tværs, fredagscaféer, kantineudvalg, elevrådsarbejde med hyttetur, fællestimer, Go Morn SSG, teater, forårsfestival, ekskursioner, galla osv. drejer sig ikke bare om at give jer en særlig tid i ungdomsuddannelseshuset. Vi gør det også på den måde for at sætte jer i situationer, der aktiverer og træner jeres evne til at lytte, til at diskutere, til at se en sag fra en andens perspektiv og jer selv udefra. Menneskelig dannelse, hvor udbyttet ikke er et tal på beviset, men et beredskab til at mestre de svære relationer på den anden side af de beskyttende mure. Verdenens forventninger til jeres evne til at navigere socialt er steget, mens tolerancer over for mennesker der ikke kan, er dalet. Pytknapperne er blevet færre.

Skolen er blevet for digital. Mindre skærm lød det fra Matthias Tesfaye, og så måtte vi i gang med at opdatere skolens skærmpolitik. Debatten uden for SSG er skarp. Tech-optimististerne mener, at børn og unge er kompetente forbrugere af den digitale verden, der er en fulgdod erstatning for den fysiske. Skeptikerne råber tilbage, at vi voksne har kastet børn og unge i kløerne på de profitorienterede tech-giganters dopaminudløsende algoritmer, der gør alle til swipende robotter på jagt efter digitale fix. Vi må befri de digitale fanger med leg, fysisk nærvær, fællesskaber og fordybelse. Tak til Elevrådet for kompetent mod- og medspil. I vil behandles som myndige snart helt voksne der selv kan tage ansvar, men erkendte også at det er svært og at vi ikke kan få balanceret det digitale uden firkantede regler. I viste jer endnu engang som reflekterede unge

mennesker med selvindsigt. SSGs skærmpolitik abonnerer derfor hverken på maskinstormernes perspektiv eller på betragtningen af digitaliseringens konsekvenser som ren lykke. Kunstig intelligens bliver en del af hele skolen, vi er i gang, men det sociale fællesskab, fredagscaféer, og hastige kys i korridorerne bliver aldrig reduceret til emojis.

Der er hårdt brug for jer derude på arbejdsmarkedet. De videregående uddannelser afkortes, fordi jeres hænder skal hurtigere ud. Om lidt kommer turen til ungdomsuddannelserne, og Tesfaye er i gang med sin gryderet, en ny 2-årig ungdomsuddannelse, der med attraktivt ungdomsmiljø skal få flere til at vælge en eud bagefter. Jeres næste uddannelsesstrin er universitetet, en professionsbacheloruddannelse eller erhvervsakademi, og en lille gruppe af jer har i løbet af jeres tid her fundet frem til, at jeres næste trin er en erhvervsuddannelse. Selvom uddannelseslogistikkerne beskriver det som en omvej eller et strukturelt problem, vejleder Studievalg om det, og det er et fint valg. Studenter på erhvervsuddannelserne har lavt frafald og svendebrevet tages i brug ude på arbejdsmarkedet, der rigtigt gerne vil ansætte faglærte med en studenterhue – uanset omvejen.

Men hvad så med Chat GPT og AI? Disrupter det ikke arbejdsmarkedet som vi kender det? Et bud fra ILO, Den Internationale Arbejdsorganisation lyder, at 2,3% eller 75 millioner af verdens job forsvinder, mens knap 13% af alle jobs vil blive grundlæggende forandret. Ifølge Anders Dons CEO i Nordisk Deloitte rammer det især meget specifikke og afgrænsede jobbeskrivelser og færdigheder som eksempelvis talkyndighed og skrivning, fordi det kan automatiseres, mens det i mindre grad vil gælde færdigheder som forhandling, social opfattelse, omsorg for andre. Mød de uklare jobfremtider med nysgerrighed, åbenhed og lyst til at fortsætte jeres uddannelse. Så finder I også en spændende plads.

Hvad så når I har fri? I 1988-1991 brændte et andet musikalsk dream-team igennem på den danske musikscene. En stjernespækket besætning med bl.a. Caroline Henderson, Maria Brahmsen, Michael Bruun og Poul Halberg udgjorde en sand hitmaskine under navnet Ray Dee Oh. Steffen Brandt og Anne Dorthe Michelsen skrev flere af teksterne. En af de bedste er mandagsstævnemøde. Voksenlivet er set fra en gift kvindes perspektiv. Det er gråt, kedeligt, tåget, manden og mælken er morgensur, endeløse daglige gøremål som indkøb, madlavning og rengøring efter jobbet, inden aftenen og stilheden foran flimmerens blå. Manden sover, men kvinden drømmer. Hun har fundet

sin egen kur mod mental load, af den politisk ukorrekte slags målt med nutidens øjne, for om mandagen mødes hun med gløden, varmen, livet og kærligheden. Hverdagen indhenter også jer. Find noget, der kan skabe små oaser i hverdagens praktik, være det ekstra krydderi på tirsdage og onsdage, den fine velmagende rødbede på den småkedelige leverpostej.

I kunne reservere tid til at læse. Det tager mindst 15 år at blive en god læser. Pizzamenuer er barnemadslæsning, mens skønlitteratur kræver øvelse, fordi man ikke bare skal afkode ord, men selv skabe billeder og verdener. Den slags læsning øger forståelse for andre mennesker og deres perspektiver på verden. Gå i verbalt fitness. Styrk den verbale intelligens, for kan man ikke sige det, kan man heller ikke tænke det. Kun et komplekst og nuanceret sprog kan formulere komplekse og nuancerede tanker.

Hav og vis tillid til hinanden. I Danmark har vi har en slags verdensrekord i social tillid, der udgør kittet i den danske velfærdsmodel. Vi skal passe på vores sociale tillid og holde mistroen nede. Også når vi i forargelsen over sorte svaner, svindlere og snydepelse råber på mere kontrol. Hellere et samfund, hvor nogle bryder tilliden, end et samfund, hvor der ikke er nogen tillid at bryde. Forskning viser at mere tillid giver mindre nepotisme, mere økonomisk vækst og innovation. Mindre tillid giver mindre lykkelige individer og gøder jorden for konspirationsteorier.

Find en hjælper og vær en hjælper når selvtilliden svigter, og alting ramler. Når nålen på min selvtillidstank går i rødt, drejer jeg ind på IB-kontoret. Det sker cirka hver mandag i dimissionsugen, når arbejdet med talen er i gang. Jeg hyler op om at denne gang går det galt, jeg har intet og nu bliver jeg fyret. Mortens svar er hvert år. Gå nu med dig, din krukke. Men det er ikke bare krukkeri. Tak Morten. Sker det. at tanken er så fuld at jeg er ved at lette som Peter Plys med en ballon, står Christian klar med nålen.

For 1, 2 eller 3 år siden kom I en augustdag som små forpjuskede, forsigtige og måske også lidt forskræmte piger og drenge. I dag, en solbeskinnet junidag med blå himmel og mågeskrig over Struers røde tage, sidder I nu her som nyudklækkede, flyvefærdige om end lidt vingskudte studenter, brave svende og stolte kvinder, klar til at indtage verden. Det er en ren transformation, personlig dannelse og faglig uddannelse, hver især og mindst lige så vigtigt i fællesskab.



Nu skal I ud at danne jeres dream team – på uddannelse og på job -, finde jeres krydderi på dagligdagen, sangtonerne til jeres liv. På hele SSGs vegne ved vi, at I kommer til at klare jer godt. Især hvis I husker at dyrke rødbeder.

Så er der 244 ord tilbage. Dem giver jeg de 226 af til Pil.

Ved du hvad jeg tror?  
Tror du ka' bli' til noget stort  
Hvis du tør at drømme  
Det er lige rundt om hjørnet  
Så du må gå i gang nu  
Du ka' få det hele med  
Venter du på noget  
Den der gemmer til natten  
Gemmer til et andet liv  
Så nu må du ta' den  
Går en chance forbi  
Så gå med  
Hvor vil du hen?  
Hvad vil du være for én?

Drømmer du så drøm om  
At flyve så langt væk her fra jorden  
Sæt dig selv på tronen  
Som dronning af månen  
Lyn og torden  
Og når solen stiger op  
Lyser på din krop  
Så ved du at du er den største, åååh  
Solen stiger op  
På din tronetop  
Nu ved du at du er den største, åååh

Nu hvor du tøver  
Stopper op når du løber  
Vender du det mod dig selv  
Og hvem er din hjælper?  
Hvem skal hjælpe dig ud af hovedet

Når det ramler ned?  
Bekymrede tanker  
Vejer tungt som et anker  
Tvivlen sparker døren ind  
Du må være kampklar  
Som en ridder af mørket står du

Drømmer du så drøm om  
At flyve så langt væk her fra jorden  
Sæt dig selv på tronen  
Som dronning af månen  
Lyn og torden  
Og når solen står op  
Lyser på din krop  
Så ved du, du er den største, åååh

Hermed dimitterer jeg årgang 2024 fra Struer Statsgymnasium.

**Kilde**

Manuskript tilsendt af taler

**Kildetype**

Digitalt manuskript

**Tags**

Translokations-/dimissionstale

**URI**

<https://www.dansketaler.dk/tale/mads-brinkmann-pedersens-translokationstale-2024>